

parata emulsiōni ex iisdem feminibus et aqua simplici non destillata paratae praestat: illam enim multo sapidiorem, gratiorem immo efficaciorē quam hanc habebis. Caeterum si potiones cum aqua simplici interdum ad duos, tres pluresue dies componendae sint, destillata omnino ob euitandam corruptionem necessaria est; quapropter nunquam ea possunt carere officinae.

C A P V T II.

MENSTRUA SALINA.

§. 74.

Menstrua salina fluida largiuntur, quae aquam salibus unitam continent. Iam vero salinis quibuscunque particulis, in fluiditate constitutis, maior mobilitas et efficacia a natura inest; hinc ab eiusmodi menstruis maiorem efficaciam in corpore humano expectabis. Cum autem salia tam diuersae indolis sint, et singula quoque, ratione motus particularum insigniter a se inuicem differant, multos etiam atque diuersos inde dependere effectus, coniiiciendum est. In genere igitur, respectu solidarum et fluidarum corporis humani partium, salibus stimulantem, exsiccantem, adstringentem et roborantem vel relaxantem et resoluentem vel etiam coagulantem vim inesse, notamus. Deinceps corporum simplicium, medicata vi instructorum, efficaciam, appropriata si adhibeantur menstrua, augeri, id tamen,

E

prout

prout corpus soluendum se habet, effectu vario perfici, putamus.

§. 75.

Menstrua salina ad tres classes reducimus. Sunt enim vel acida, vel alcalina, vel media. Minime vero cuiuslibet classis species vna eademque ratione in humanum corpus agunt, neque etiam simplicibus corporibus adiuncta in producendis remediis vnum eundemque effectum edunt; quare singulas quasque species hic commemorare et efficaciam in corpus humanum et efficaciam in corpora simplicia exponere, libet. Itaque primo de acidis, dein de alcalinis, tandem de mediis eorumque effectibus insimulque de usu eorundem in componendis remediis pharmaceuticis agendum est.

CLASSIS I.

MENSTRVA ACIDA.

§. 76.

Acida menstrua, in pharmacia vsurpanda, mineralis inprimis et vegetabilis profapiae sunt. Ex mineralibus huc praesertim spectant acidum vitrioli, acidum nitri, acidum salis communis et acidum salis succini; ex vegetabilibus vero acidum aceti et citri succus. Quae cuncta vel per se corpori applicari possunt, vel cum aliis corporibus, vi medicata donatis, coniungi se patiuntur; tuncque remedia singularis indolis praebent.

§. 77.

§. 77.

Acidum vitrioli ea quantitate aquae simplicis destillatae dilutum, vt saporem quidem valde acidum in lingua excitet, neutiquam vero hanc ipsam laedat, solidam quidem fibram stimulat, sed aqueas partes ex glutine quasi extrahendo vel easdem cum oleosis et terreis magis intimiusque combinando, eandem constringit. Fluida quaedam corporis humani e. g. sanguinem, eius serum etc. coagulat, huncque effectum in his eadem ratione, vt in glutine solidarum partium animaduertimus, producit. Partes igitur sanguinis, in motu constitutas, figendo et refrenando, circulum auctum compescit vel imminuit et in genere, inflammabilium partium motum cohibendo, motum circulatorium auctum et intestinum putredinosum compescit, simulque resolutum sanguinem, nisi plenaria resolutio iam facta fuerit, condensat. Inprimis eam putredinis speciem cohibere videtur, vbi in vitio pituitoso, cum pauca materie vnguinosa coniuncto, motus demum spontaneus exortus viscidum ab hacce materie separare incipit, partesque seiunctas noua ratione miscet; quale quid in morbis continuis putridis, a biliosa causa ortis, obseruamus. In genere igitur dicendum est, a diluto hoc acido irritabilitatem, licet ab eodem sub initio excitetur, vere tamen minui, motum humorum cohiberi ipsosque humores condensari.

§. 78.

Raro quidem acidum vitrioli dilutum in pharmacacia ad componenda remedia fluida in vsu fuit;

interim cum substantiis dulcibus aut vnguinosis coniunctum remedia praebet, certe non spernenda. Sic medicamenta impetrantur antiputrida, quae fibram solidam non adeo confringunt et exsiccant, quaeque etiam per usum diuturnum nec faucium nec interiorum partium smegma naturale, ob nimiam alias condensationem, facile destruendum, nimis exsiccant.

§. 79.

Acidum nitrosum eodem modo, ut vitriolicum, dilutum eadem fere ratione in corpus humanum agit, minus tamen exsiccat, neque adeo condensat et oleosam sanguinis partem cum aquea coniunctam magis seruat. Praesertim oleosam sanguinis partem nimis exagitatam compescit, eandemque, ob motum intestinum resolutorium ab aquea secedentem, cum hac denuo quasi coniungit, ideoque in putredine, ubi viscidum inflammatorium in putrilaginem penitus ruit, optimi usus est.

§. 80.

Inter alia, quae cum acido hoc diluto coniungi possunt, corpora, mellea in primis saccharina, aromatica non adeo calida et dulci sapore donata, tandem balsamica et gummata resoluentia huc spectant. Ita namque remedia producuntur, quae in motu circulatorio nimis aucto vel in putredine, a causa inflammatoria orta, effectu suo nunquam destituentur.

§. 81.

§. 81.

Et acidum salis communis, methodo §. 77. dilutum, menstruum ex parte praebet, quod vel per se vel potius cum aliis corporibus coniunctum salutare effectus edere valet. Interim caute cum eodem mercandum est, siquidem dilutum quoque singulari modo in terram animale agitur, hancque a reliquis partibus auellit, atque ita erosiones producit. Densat quidem fluida, quare etiam solida exsiccat; ideoque eadem ratione motui circulatorio aucto vel intestino quoque putredinoso aduersatur; sed minus tuto ob allegatam causam interne propinandum esse, putabis. Exterius tamen, ubi ulcera putrida a scorbutico alcalino orta sunt, cum melleis corporibus mixtum egregium remedium antisepticum largitur.

§. 82.

Succini sal, rite depuratum et sufficiente quantitate aquae solutum, singulare menstruum acidum praebet, quod neque cum minerali neque cum vegetabili villo comparandum est, cuius acidum sal, ab acido primigenio forte ortum, tam a mineralibus quam a vegetabilibus admixtum quidquam habet et oleosam praeterea substantiam in sinu foetet. Menstruum hoc in corpus humanum ingestum fibram muscularem non leuiter stimulat, oleosam humorum partem in motum ducit et attenuat, neque tamen ab aquosa separat. Fluidum nervum vix exagitare videtur, potius motus eiusdem nimios componit et irregulares corrigit. Quo facto putredini, a viscido pituitoso vnguinoso

lente ortae resistit, et spasmos, a simili causa excitatos, compescit; praeterea diuresin mouet et putridum ibi haerens corrigit et ex parte aufert, inque omnibus fere morbis conducit, ubi lentor humorum est, et ubi vel viscidum mere pituitosum vel idem cum vnguinosa substantia coniunctum causam praebet. Cum substantiis balsamicis, graecolentibus vel etiam foetidis digestum remedia largitur, quae similem efficaciam sed maiori cum effectu produnt et interdum nervos *singulari modo afficiunt.*

Acetum vini optimum, non destillatum, compositum magis acidum, plures partes aqueas nec paucas oleosas cum spirituosa substantia coniunctas fouet. Gluten cohaesionis nimis laxum pituitosum aquosum leniter densat, idem siccum magis, tenax, aqueis *particulis fere orbatum emollit.* Hinc eo respectu fibram solidam vel firmat vel leni modo emollit. Caeterum irritabilitatem vel restituit vel conseruat. Sanguinem et serum eiusdem nunquam coagulat, fluiditatem eorum potius aliquantisper auget, *ita tamen, vt humores nimis aquosos et pituitosos paulo denset, tenaces vero et aqueis particulis orbatos attenuet.* Praesertim oleosam sanguinis partem cum aquea coniunctam seruat, vel separatas fere rursus vnit. Ob spirituosas particulas cum neruorum fluido miscere se videtur, hocque grate afficit et irregulares eius, vel a defectu vel ab acri quodam principio non acido productos, motus regulares reddit.

Quam

Quam ob rem fibrae musculari lenem stimulum, tum per se tum ob auctum fluidi neruei, ad fibram muscularem adducti, motum regularem, applicat, inde sanguinis motum paulo accelerat et intestinum, tum ob auctum circulum tum ob proprias vires applicatas, tollit ideoque putredini plane resistit.

§. 84.

Acetum vini destillatum acidas quidem cum spirituosis coniunctas partes continet, pluribus tamen oleosis destitutum est. Quapropter magis roborat, minus diluit et vix humectat; sanguinem magis exagitat neque vero oleosam sanguinis partem ab aquosa seiungit; nerueum fluidum magis mouet, nec vnquam tam grate afficit. In genere hocce acetum calidum magis est, fortius stimulat et putredini, licet minus quam non destillatum, resistit.

§. 85.

Laudabile hoc menstruum proficua admodum largitur remedia. Optime enim cum volatilibus et spirituosis particulis itidemque oleoso-resinosis vel gummeo-resinosis partibus corporum valde odoratorum misceri se patitur. Inde non solum optima remedia diaphoretica, omni aestuante vi destituta, sed vera quoque antiputredinosa obtinentur. Pari quoque ratione egregia neruina remedia in morbis, a defectu fluidi neruei vel eodem parcius influente exortis, vsurpanda dicti menstrui ope praeparantur. In componendis remediis roborantibus, si substantiae mucilagineo-

terreae vel etiam salino-terreae ei adiunguntur, bene se gerit. Cum dulcibus et mucilagineo dulcescentibus mixtum resoluentia antiputrida, grate reficientia et lenissime stimulantia exhibet. Tandem cum alcalinis vel terreis vel etiam metallicis quibusdam corporibus coniunctum his adeo se vnit, vt nouae substantiae, nouis iisdemque saepe generose agentibus viribus instructae, producantur.

§. 86.

Aceti destillati vires tam late non patent; quare istud, vt menstruum pharmaceuticum, non adeo proficuum est, licet non negandum sit, et hoc interdum ad soluenda quaedam corpora absolute necessarium esse. Si tamen super corpora quaedam valde odorata, fragrantia vel etiam grate spirantia destillatur, ita tamen, vt omne empyreuma praecaueatur, remedia obtinentur, quae, subtilissimis mobilissimisque particulis ditata, in morbis quibusdam lentis et continuis putridis, vbi fluidi nervei inopia est, vel istud adeo forsitan aliquanto corruptum, laudabili effectu nunquam destituta esse videntur.

§. 87.

Citri succus, nullis particulis spirituosis impraegnatus pluresque acidas cum mucilagineis coniunctas fouens, fibram muscularem, ob gluten nimis aquosum relaxatam, aqueas partes dissipando acidasque suas cum mucilagineis applicando, roborat: minime tamen conuenit, vbi idem iste flatus cum acida acrimonia coniunctus est. Hu-
mo-

morum fluiditatem conferuat, acrimoniam rancidam et alcaliscentem, cum viscido atrabilario saepe coniunctam inuertit, bilis efficaciam infringit, tenacem tamen et viscidam neque vero pituitosam neque acidam corrigit. In genere citri succus magis adstringit quam acetum, minus contra solvit; putredini vero, quae a causa biliosa, sanguinem humoresue inquinante, prouenit, resistit. Caeterum diuresin promouet neque ita diaphoresin.

§. 88.

Raro succus citri vt menstruum vsurpatur, potius per se vel cum aqua dilutus aegrotis exhibetur. Cum corporibus tamen dulcibus et dulcescentibus mixtus et digestus remedia largitur, quae viscidum atrabilarium ex parte soluunt vel ad solutionem certo disponunt, tuncque infimul putredinem nondum euolutam impediunt et materies peregrinas per renes praesertim educunt.

CLASSIS II.

MENSTRUA ALCALINA.

§. 89.

Sales alcalini tum fixi tum volatiles, cum sufficiente quantitate aquae coniuncti, menstrua praebent, quae in vsu pharmaceuticum conuerti possunt. Tanta quidem, quae ab acidis prouenit, utilitas ab alcalinis mensuris expectanda non est, haec ipsa tamen, si vel per se vel cum aliis

corporibus coniuncta sunt, ob peculiarem efficaciam, quam in acidum morbosum et viscidum, cum acido coniunctum, exercent, contemnenda non esse, experimur. Inter fixa alcalia praecipue pura aligenda sunt, et inter haec solutum sal tartari aut eius oleum per deliquium, et cinerum clauellatorum solutio eorundemque per deliquescentiam productum liquamen huc spectat. Ex volatilibus autem spiritus salis ammoniaci simplex et spiritus cornu cerui reliquis praeferendi inque pharmaceuticum usum ducendi sunt.

§. 90.

Menstrua alcalina fixa aqua destillata simplici eo vsque diluta, vt linguam nequaquam laedant, in fibram muscularem valide agunt, hancque vehementer stimulant, ita tamen, vt, si diutius paulo continuentur vel in largiori quantitate propinentur, omnem fere stimulum auferant. Materiale enim cohaesionis gluten adeo attenuant, seque ei vniunt, vt eo a terreis partibus separato continuitas cumque hac demum stimulus tollatur, vel admodum imminuatur. Pari quoque modo humores corporis resoluunt, et naturalem densitatem, ab arcta cohaesione partium oleosarum cum aqueis terreisque dependentem, insigniter minuunt, tantamque fluiditatem inducunt, vt densitate imminuta stimulus, ab ipsis fluidis ad solida applicandus, cesset. Quo facto motus progressius, primo licet auctus, diu posthaec non continuatur, sed infra naturalem multum imminuitur. Cum vero exsolutae particulae oleosae, cum alcalini menstrui parti-

particulis coniunctae, in mobilitate, vltro continuanda, non imminuantur, solidae autem partes ob humorum densitatem deletam et imminutam irritabilitatem rite reageremotumque progressuum, vt par est, nec continuare nec debite intendere possint; intestino tunc particularum istarum motu aucto plenaria humorum resolutio producitur et ille status subnascitur, qui in genere putredo audit.

§. 91.

Haec in naturali solidorum fluidorumue corporis humani statu praestant menstrua alcalina; aliter paulo in praeternaturali seu morbofo eorundem statu se gerunt. Viscido enim pituitoso in humoribus accumulato sanguinis humorumque particulas naturales vehementer adeo non aggrediuntur, sed in viscidum vim suam dum exercent, multum virium, nunquam tamen penitus, amittunt; cumque in tali humorum statu solidae etiam partes ob gluten nimis laxum relaxatae sint, harum etiam laesio tam cito metuenda non est. Semper tamen perpendendum est, et solidorum habitum et fluidorum indolem simul affici, remediisque his diu praeter modum et inconsiderate vsurpatis, motum intestinum, visciditate vltro non obstante, induci et vniuersalem fluidorum resolutionem suboriri. Praeterea acidam humorum acrimoniam egregie inuertunt et viscidum inprimis cum acido coniunctum destruunt, hinc morbos, a tali causa dependentes ad sanationem omnino disponunt. Vix autem profunt, vbi viscidum atrabilarium morbis ansam praebet, multo minus, vbi cum

cum hoc viscido rancida, oleosa et biliosa acris materies coniuncta est. Certissime enim tunc laedunt et vniuersalem resolutionem inducunt.

§. 92.

Cum variis corporibus naturalibus coniuncta haec menstrua remedia non contemnenda praebent, ita quidem, ut illorum vis paulo intendatur, menstruorum contra efficacitas his ipsis paulisper imminuatur. Coniungi se patiuntur cum oleis oleosisque corporibus, gummatibus et vnguinoso-resinosis corporibus, praesertim quando vis eorundem in singulari quodam principio volatili seu spiritu sic dicto rectore consistit. Caeterum multum ad compositorum salium salinarumque substantiarum praeparationem conferunt, aliaque corpora eo saepe dispenunt, ut haec ipsa idonea sic facta in conuenientibus demum mensuris solui queant. Itaque praeparationi antacidorum remedium et eorum in primis, quae viscidum pituitosum, cum acido coniunctum destruunt, inferuiunt.

§. 93.

Menstrua alcalina volatilia pura, ut spiritus salis ammoniaci simplex, tam cito, tamque constanter, ut fixa, gluten solidorum non destruunt: insigniter tamen partes corporis afficiunt, irritabilitatem repente augent, motumque subitaneum, diu tamen non perdurantem, sed talem producant, qui in motum longe languidiorem posthac desinit. Humores magis quam fixa attenuant, in motum subito cient, oleosam in primis sanguinis partem res-

sol-

soluunt, et humores ad alealescentiam et resolutionem plenariam nunquam, immoderate si vsurpentur, corrigendam disponunt, immo adeo hanc ipsam inducunt. De reliquo acidum egregie inuertunt, hocque, in diffitis adeo minimisque corporis humani vasis haerens, inuertunt, cumque eo viscidum subtilissimum coniunctum resoluunt.

§. 94.

In extrahendis simplicium quorundam corporum viribus minime otiosa se praebent alcalina volatilia, inprimis oleosorum subtilium et eorum, quae odorem quasi oleoso-spirituosum, nares fortiter vellicantem, de se spargunt, coniunctionem amant. Super eiusmodi enim corpus destillata vel cum eodem digesta remedia largiuntur, quae irritabilitatem excitant, sanguinem exagitant et a viscido liberant, acidam acrimoniam tollunt et insigniter resoluunt.

§. 95.

Idem fere de menstruis alcalinis volatilibus dicendum est, praeter id, quod magis et constantius fibram muscularem stimulent, irregularem fluidi neruei motum tollant eumque tamen auctum reddant, sanguinis partem oleosam magis attenuent magisque a reliquis separent, aqueas humorum partes insigniter dissipent, siccitatem posthac inducant et depascentem calorem relinquunt. Hanc ob causam remediorum antispasmodicorum praeparationi inseruiunt, et eorum praecipue, quae ad corrigendum acidum, cum viscido coniunctum inque subtilissimis vasculis haerens motusque fluidi

di neruei ob id irregulares producens, multum valent. Quapropter super corpora graueolentia dicta menstrua abstrahi vel cum vnguinoso-oleosis corporibus graueolentibus digeri omnino possunt.

CLASSIS III.

MENSTRVA SALINA MEDICINAE INDOLIS.

§. 96.

Ex accurata acidorum alcaliumue coniunctione fluida salina, nec ad haec nec ad illa referenda sed mediae quasi inter ea naturae produci, constat. His sane, si non omnibus, plurimis tamen tum in corpus humanum tum in alia corpora insignis efficacia est, ita, vt non solum per se exhibita egregium vsum praestent, sed etiam cum aliorum corporum viribus coniuncta has magis liberas reddant et remedia singularis indolis et efficaciae fiant. Sunt autem duplicis generis, alia fixa alia volatilia aut adminimum semivolatilia, quae ammoniacalia alias salia appellantur. Ad fixa pertinent liquor tartari vitriolati, liquor arcani duplicati, liquor salis mirabilis *Glauberi*, liquor nitri regenerati, liquor salis digestiui *Syluii*, liquor terrae foliatae tartari et liquor tartari tartarificati. Inter salia ammoniacalia huc spectant liquor salis ammoniaci vulgaris, liquor salis ammoniaci regenerati, liquor salis ammoniaci secreti *Glauberi*, liquor

quor nitri flammantis, sal ammoniacus liquidus et liquor tartari solubilis. Inter salia ammoniacalia empyreumatica reliquis omnibus palmam praeripit liquor cornu cerui succinatus, licet non negandum sit, etiam cum spiritu cornu cerui alia plura acida coniungi sicque alia salia ammoniacalia empyreumatica produci inque usum pharmaceuticum conuerti posse. Notandum insuper est, omnes hos liquores salinos adeo saturatos requiri, vt omnis superflua aquositas absit, iique ipsi ad crystallos deponendas aptissimi reperiantur. Cum autem eorum nonnulli aetate situm interdum contrahant, hinc ex parte corrumpantur, pauillum spiritus vini addatur, necesse est, quo addito in multum tempus conseruantur omnino.

§. 97.

Liquor tartari vitriolati lenem fibrae muscolari applicat stimulum, eamque non adeo ad motum sollicitat, vixque eandem relaxat. Viscidum primarum viarum iners, tenax et aquosum attenuat et resoluit, idemque in secundis quoque viis hospitans, minori tamen cum effectu, destruit. Viscido destructo et ad euacuationem disposito, partibusque aquosis pluribus hanc ob causam dissipatis, absque relaxatione solidarum partium resoluit, exsiccationem potius aliqua ex parte relinquit et ob id etiam humores naturales vix adeo attenuat et lenissimum demum robur in solidis partibus relinquit. Cum purgantibus remediis et corporibus amaris digestus vel etiam lenissime decoctus egregia remedia largitur, quae viscidum iners destru-

fruum et euacuant, vel alia praebet, quae resolunt et leniter infimul roborant et digestioni ciborum opitulantur.

§. 98.

Liquor arcani duplicati, rite parati, in pluribus quidem cum praecedente conuenit, multo tamen remiffius agit, inprimis si ad nitri praeparationem acre lixiuum alcalino - calcareum adhibitum fuerit. Acidum igitur vitrioli cum caustico nitri alcali coniunctum medium salem constituit, qui rite solutus fibram muscularem vix, vt tartarus vitriolatus, afficit et actionem praecipuam in primis viis prodit: magis etiam roborare quasi videtur, hinc commode huius liquoris ope remedia resoluentia parari possunt, quibus fibra solida vix relaxatur neque tamen praeter modum roboratur. Cum iisdem corporibus praecipue amaris coniungi se patitur, quibuscum liquor tartari vitriolati coniunctionem amat.

§. 99.

A liquore tartari vitriolati et liquore arcani duplicati multum differt liquor salis mirabilis *Glauberi*. Acidum enim vitrioli cum alcali salis communis seu, quod idem est, cum alcali minerali coniunctum aliam naturam induit aliosque ob id effectus producit. Maiorem stimulum dictus liquor fibrae musculari applicat quam praecedentes liquores, irritabilitatem fortius auget, humores naturales potentius attenuat et viscidum praesertim iners pituitosum vel etiam pituitosum cum vnguifera materia coniunctum resoluit et ad euacuationem

nem

nem disponit immo saepe per varia colatoria imprimis per primas vias interdum etiam per vrinarias vias euacuat. Cum mucilagineo dulcibus substantiis coniunctus iste liquor remedia producit, quae viscidum atrabilarium attenuant. Amaris stimulantibus acriusculis vnitus remedia aduersus viscidum pituitosum tenax itidemque concreciones terreas largitur, et cum amaricantibus nauseosis combinatus primas vias expurgat et ad restituendam digestionem quidquam facit.

• §. 100.

Liquor nitri regenerati lenem quidem paulo tamen maiorem stimulum, quam soluti sales medii ex acido vitriolico parati, fibrae musculari applicat, oleosam humorum partem attenuat cumque aquea coniunctam seruat, eandemque, ad separationem ab aquea pronam, cum hac rursus vnit, tuncque attenuat et dispositionem ideo ad coagulum phlogisticum tollit, atque bilis et sanguinis exaestuationem impedit. Praeterea viscidum pituitosum resoluit et secedentes particulas vnguinosas attenuat motasque compescit, ideoque praeternaturalem ab hac dyscrasia dependentem calorem tollit, tuncque ad promouendam diuresin quidquam confert. Cum substantiis mucilagineo-dulcibus aut gummatibus resoluentibus per digestionem coniunctus iste liquor remedia ad resoluendum coagulum phlogisticum et tollendos spasmos, a simili causa dependentes suppeditat. Cum natiuis etiam balsamis aut substantiis balsa-

F

micis

micis digestus aduersus putridam inprimis viarum
vrinariarum dispositionem remedia exhibet.

§. 101.

Loco soluti salis communis, cui natura humana adeo assuescit, liquor salis digestiui *Syluii* commode substitui poterit. Aliter hic quam ille agit, siquidem in sale digestiuo *Syluii* acidum salis cum alcali vegetabili in sale communi autem idem istud acidum cum alcali minerali coniunctum est, et vtrumque alcali a se inuicem differt, hinc sales medios diuersae indolis constituit. Stimulat iste liquor fibram muscularem neque lenem irritationem excitat: gluten naturale et humorum densitatem naturalem minuit, minime autem causam celeritatis seu motus sanguinis aufert, sed hunc, motum nimirum, acriores sanguinis partes augendo maioremque ob id stimulum solidis applicando, auget ideoque progressiuum sanguinis motum promouet. Praeternaturale itaque viscidum pituitosum, iners, cum nulla acrimonia coniunctum, in sanguine et humoribus collectum, idemque solidorum interstitiis tenacissime inhaerens optime soluit, ad euacuationem disponit, immo aliqua ex parte eliminat. Magis id praestat et constantius tunc agit, si cum gummi-resinis, acri sapore instructis, cumque substantiis vel mere amaris vel acribus amaricantibus per digestionem vel etiam per coctionem coniungitur.

§. 102.

§. 102.

Liquor terrae foliatae tartari ob oleosas, quas intime fouet, particulas quasque cum salinis arte connexas habet, tum per se remedium egregium tum aliis corporibus adiunctus menstruum incomparabile largitur. Per se enim exhibitus solidam fibram muscularem absque insigni irritatione stimulat, naturales humores in fluiditate conseruat neque eorum densitatem adeo immittit; sanguinis quidem oleosam partem attenuat, minime vero ab aquosa separat, potius huic illum connubio iungit; quare euacuationibus quibuscunque fere prospicit. Inter corpora naturalia, quae coniunctionem cum hoc liquore amant, gummoso-resinosa, oleoso-balsamica, saponacea et amara praecipue eminent, tuncque remedia obtinentur, quae et ad coagulum phlogisticum, nimis tenax iam factum, et ad viscidum atrabilarium et ad viscidum pituitosum cuiuscunque fere indolis resoluendum seu ad resolutionem inchoandam aptissima censenda sunt. Egregia etiam hocce liquore parantur purgantia, inprimis si substantiae purgantes cum dicto liquore super igne lenissimo aliquamdiu digeruntur.

§. 103.

Liquor tartari tartarificati aliquas quidem sed pauciores multo partes oleosas in sinu fouet, quam praecedens liquor, idem fere sed minori cum effectu praestat, non adeo humectat, magis stimulat & diutius in corpore commoratur. Caeterum in viscidum pituitosum, in cavitatibus vaso-

rum reperiendum vel etiam lateribus partium adhaerens, fortius agit, idem magis disiungit, ipsa vero interstitia solidorum non adeo penetrat. Viscidum atrabilarium, in primis viis haerens, diuidit et ad solutionem aptum reddit, non aequè in minimis vasculorum cavitatibus hospitans, multoque minus in interstitiis solidarum partium deprehendendum disiungit. Dispositionem ad coagulum phlogisticum tollit, vel ipsum coagulum, vix enatum, ex parte soluit, semel vero formatum et tenax admodum non aggreditur. Cum balsamicis amaricantibus vel etiam gummatibus acriusculis et purgantibus gummoso-resinosis atque gummoso-mucilagineis amariusculis digestum remedia praebet, quae huic fini optime satisfaciunt.

§. 104.

Liquor salis ammoniaci vulgaris fibram muscularem insigniter stimulat et gluten naturale attenuat, humores corporis humani et oleosam praesertim sanguinis partem una cum aquea vehementer attenuat perque renes euacuat. In resoluendo viscido calcareae indolis et destruendis concretionibus tartareis reliquis palmam praeripit et in genere viscidum pituitosum, vbi terreae partes eminent, egregie resoluit. Digestione cum oleoso-salinis et balsamis natiuis coniunctus remedia sistit, quae viscidum pituitosum tenax, in subtilissimis vasorum maeandris haerens, resoluit et motum intestinum, in viscido illo oriundum, impedit, vel inchoatum iam tollit, ideoque putredi-

tre dinem, ab euoluta dicti visceri parte oleosa
natam, arecet.

§. 105.

Eadem fere praestat liquor salis ammoniaci
regenerati, ex spiritu salis ammoniaci et acido
salis producti; profundius tamen penetrat et
concretiones terreas efficacius disiungit. Cum
balsamis natiuis praecipue et diureticis amariuscu-
lis digestus remedia contra dispositionem concre-
tionum calculosarum sistit, vel enatas iam pariter-
que viscerum viarum vrinariarum aufert. Pari
quoque ratione concretiones similes, in glandu-
lis residentes, destruit et tenacitati humorum, a
superfluis particulis terreo-calcareis dependenti,
insigniter aduersatur.

§. 106.

Liquor salis ammoniaci secreti *Glauberi*
nonnulla quidem cum liquore tartari vitriolati
communia habet, sed altius penetrat et viscerum
tenax, ex pluribus particulis terreis aquosisque,
paucioribus vero oleosis acidisque, constans at-
que minimorum valorum cauitates obstruens re-
soluit, densitatem humorum naturalem vix tollit,
fibramque muscularem absque relaxatione lenis-
sime irritat. Cum substantiis balsamicis amaris
et amaricantibus digestus remedia contra viscerum
acidum largitur idemque cum purgantibus
amaris digestus euacuat.

§. 107.

Liquor nitri flammantis in resoluendo coagulo phlogistico, profundius in minimorum vasculorum cauitatibus haerente, plus valet, quam liquor nitri regenerati, cumque gummatibus resoluentibus aut substantiis dulcescentibus digestus praeparationi remediorum antiphlogisticorum inseruit. Digestus etiam cum resoluentibus remediis graeolentibus remedia antispasmodica refrigerantia largitur.

§. 108.

Excellentissimum sane et remedium et mentruum, praestantissimorum remediorum praeparationi inseruiens, sistit sal ammoniacum liquidum. Hicce enim liquor solida leni stimulo afficit, viscidum tenax oleosum in quocunque fere morbo, qui talem causam agnoscit, destruit, fluida naturalia quidem attenuat, attenuatorum vero conuulsiuum non disiungit; quare perspirationi vel etiam diuresi fauet, vixque adeo exsiccat. Motum fluidorum paulum intendendo et disiunctas partes oleosas aquosis reliquisue rursus vniendo intestinum motum arcet; paucis, admodum subtilis est et reliquis profundius penetrat. Cum substantiis balsamicis, gummoso-resinosis, vel mere resinosis, vel etiam mere gummosis, amaro-dulcibus et aromaticis digestus remedia largitur, quae viscidum cuiuscunque fere generis inprimis oleosum, nisi penitus resoluant, ad resolutionem tamen aptum reddunt et putredini resistunt.

§. 109.

§. 109.

Liquor cornu cerui succinatus, qui solutum salem ammoniacum oleosum sistit, profunde admodum penetrat inque subtilissimos corporis canaliculos se insinuat, fibram muscularem non adeo sollicitat et oleosam sanguinis partem exaltat et rarefacit neque tamen ab aquea seiungit. Viscidum pituitosum tenax, vnguinofum attenuat et ad vnionem cum aqueis particulis aptum reddit, pariterque viscidum pituitosum vnguinoso-acidum subtilius, in subtilissimis vasculis haerens resoluit, in motum ducit atque exturbat. Vix tamen con-
ducit, vbi, partibus aquosis dissipatis, humores corporis ab oleosa sanguinis parte exaltata nimisque iam in motum ducta nimis moti deprehenduntur, aut vbi viscidum atrabilarium, cum biliosa aut rancida materie coniunctum, morbos parit. Egrege itaque praeparationi remediorum anti-
spasmodicorum resoluentium inseruit, seque substantiis gummoso-oleosis aut vnguinoso-mucilagineis graueolentibus vnit atque ita remedia sistit, quae fluiditatem humorum conseruant, tuncque motum fluidi neruei inordinatum regularem reddunt, parcamque et imminutam eiusdem fluidi secretionem, humorum nimirum fluiditatem conseruando et vasculorum cavitates aperiendo inque iisdem haerentem materiem acrem vellicantem destruendo, augent.

